

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

~~~~~ • ~~~~

ΚΡΙΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΑΝΟΔΙΚΩΝ

άναγνωσθεῖσα τῇ δεκάτῃ ἔκτῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ
Ζαππειῷ Ὁλυμπιακῷ μεγάρῳ ύπο τοῦ εἰσηγη-
τοῦ Ν. Γ. Πολέτου.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

ΤΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑΝ. Ποιῆμα, ὡς αὐτὸς ὁ ποιητὴς λέγει, πανηγυρικὸν χαρακτῆρα κυρίως φέρον, ἀνακυκλούμενον περὶ τὴν ἰδέαν τῆς δόξης τῶν Ἀθηνῶν, ἐν ᾧ συλλήβδην περιλαμβάνεται πᾶσα ἡ ἑλληνικὴ δόξα, καὶ ἐκφράζον τὰ κλέη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἑπτάδας τοῦ μέλλοντος διὰ τῶν αἰώνιων συμβόλων καὶ τύπων τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ ποιήσεως. Ἐξέλεξε δὲ ὁ ποιητὴς τὸ θέμα αὐτοῦ σκοπίμως, ὡς προσφορώτατον καὶ τὰ μάλιστα εὐχρηστοῦ εἰς ἀγῶνα συναφῆ πρὸς τὴν πανελλήνιον τῶν Ὁλυμπίων πανήγυριν, τὴν ἀφειρωμένην εἰς ἐπίδειξιν καὶ παραγωγὴν τῶν ὑλικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Ἡ ἥτικὴ ἔννοια τῶν περὶ Ἀθηνᾶς μυθῶν, ἐν οἷς ἀποκορυφοῦται τὸ ἴδεωδε τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς, παρέχουσα εἰκόνα τελειοτάτην αὐτοῦ τοῦ ἐπινοήσαντος καὶ διαπλάσαντος τούτους ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἦν ἐπιτηδειοτάτη ἀφετηρία πρὸς ἔξυμνησιν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εὐκλείας καὶ καταδειξίν τοῦ ἴδιανικοῦ πρὸς δὲ ὅφειλε νὰ κατευθύνηται ἀείποτε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ὡς ἐν τῷ παρελθόντι.

Τῆς μεγάλης ἐπιβολῆς ταύτης δὲν ἐφάνη ὑποδεέστερος ὁ ποιητὴς, τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ εἶναι ἀντάξιον τοῦ θέματος. Ἡδύνατο τις, συνοψίζων τὴν περὶ αὐτοῦ κρίσιν, νὰ εἴπῃ ὅτι φάνεται μαλλον ὡς τις παραφράσις ἀρχαίου ἀπολεσθέντος ὑμνου καὶ οὐχὶ ὡς σύγχρονον ποίημα. Διότι δὲν εἶναι μόνη η ἔμπνευσις αὐτοῦ ἀρχαιοπρεπῆς δομόλογοι καὶ προσφεις τῷ θέματι εἶναι καὶ αἱ ἔννοιαι καὶ αἱ εἰκόνες, ἐκ τοῦ ἀρχαίου βίου εἰλημέναι πάσαι καὶ ἀρχαῖα αἰσθήματα ἀναπαριστῶσαι. Οἱ ποιητὴς ζῇ ὅλος ἐν τῷ ἀρχαῖῳ ἑλληνικῷ κόσμῳ, δην ἀναπλάσσει ἐναργῆ, δὲ ἔνθουσιασμὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀρχαιότητα εἶναι τοσοῦτος, ὡστε ἵσχυσε νὰ ἐμφύσησῃ αὐτῷ τὸ βαθὺ ἐκείνο θρησκευτικὸν αἰσθῆμα τῶν παλαιοτάτων ποιητῶν, οὐ ἐλλείποντος πάσι θεῶν ὑμνος καταπίπτει εἰς ψυχρὸν σοφιστικὸν κατασκεύασμα.

Ἄλλα τὰ ἀρχαῖα ταῦτα αἰσθήματα οἰκειότατα τοῖς ἀκροαταῖς καθιστᾷ ὁ ποιητὴς, οἵοντες ἀνακαίνιζων καὶ ζωπυρῶν αὐτά, διὰ τῆς δη-

μώδους γλώσσης, ἦν προέκρινε φρονῶν ὅτι διὰ ταύτης οἱ ποιηταὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος δύνανται νὰ χωρήσωσιν εὐθύτερον πρὸς τὸν προσρισμὸν αὐτῶν. Μόνη ἀληθῶς γλώσσα ζωντανὴ δύναται νὰ μεταδώσῃ τὴν πνοὴν τῆς ζωῆς εἰς πλάσματα ἐκλελοιπότων χρόνων καὶ νὰ συνάψῃ δι᾽ ἀφανῶν κρίκων τοὺς δύο κόσμους, οὓς ἀχανὲς διάστημα χωρίζει ἀλλήλων, τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον. Είναι δὲ ἡ γλώσσα τοῦ ποιητοῦ τοῦ "Τμνου εἰς τὴν Ἀθηνᾶν νευρώδης καὶ ἀρμονικὴ ἄμα, μετὰ πολλῆς ἐλευθερίας πλουτίζομένη πρὸ πάντων ἐκ τῶν ἀκενώτων θησαυρῶν τῆς ἀρχαίας, ἐλευθερίκες ὅμως χαλιναγωγούμενης ὑπὸ λεπτοῦ καὶ φιλοκάλου γλωσσικοῦ αἰσθήματος, ὁδηγοῦντος εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τῶν τύπων πρὸς τοὺς τῆς λαλουμένης, εἰς τὴν παραδοχὴν μόνων τῶν λέξεων ἐκείνων, ἀς προθύμως θὰ ἐγκολπωθῇ καὶ θὰ ἐπαναλάβῃ ὁ λαός, καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν νέων, καταλλήλων πρὸς ἐκφρασιν νέων ἴδεων. Γνώστης ἐμπειρότατος τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ ὁ ποιητὴς, κατώρθωσε νὰ μὴ παρεκκλίνῃ ταύτης, ἀποφέυγων πᾶν τὸ προσκρούον εἰς αὐτήν, διὰ δὲ τοῦ παραδείγματός του εὐγλώττως ἀνασκευάζων τὴν γνώμην τῶν φρονούντων ὅτι ἡ δημάρδης γλώσσα εἶναι ἐν τῇ ποιήσει ὅργανον ἀνεπιτήδειον καὶ ἐν πολλοῖς ἀνεπαρκές. Τὴν δὲ καλλονὴν, τῆς γλώσσης λαμπροτέραν ἀναδεικνύει ὁ ἀδίκιστος καὶ πυκνὸς στίχος, φιλοτεχνηθεὶς κατὰ τὸ πρότυπον τῶν δημωδῶν φρασμάτων, οὖν ἔνεκα ἵσως φαίνεται ἀπαξιῶν ὁ ποιητὴς νὰ ἐγκαλλωπίσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ προσθέτου κόσμου τῆς ὁμοιοκαταληξίας· εἰρήσιω δημως ἐν παρόδῳ ὅτι δὲν ἀποστέρεγει ὅλως καὶ τὰ στιχουργικὰ παίγνια, δις προσπαθήσας ἵσως ἀνάγκης δὲ ὑπερμέτρων στίχων νὰ συναρμόσῃ καὶ συνταυτίσῃ οὕτως εἰπεῖν τούτους πρὸς τὸ νόημα, λέγων:

Κι' ἀπὸ τὸ ἀστέρια εἰν' ἡ κορφὴ τοῦ Ὁλύμπου πεὸ ψηλότερη,
ὑψηλότερον ταυτοχρόνως ἀπεργαζόμενος καὶ τὸν στίχον καὶ ἀλλαχοῦ:

Κ' ἐδῶ εἰν' ἡ γῆ καμαρωτὴ σὰν κυματοῦσα θάλασσα.

Δὲν ἐπιχειροῦμεν ἀνάλυσιν τοῦ "Τμνου, ἥτις ἀλλως ἔνεκα αὐτοῦ τοῦ θέματος δὲν εἶναι δυνατή· ἀναγινώσκομεν δὲ μόνον περικοπάς τινας αὐτοῦ, καὶ δὲ πρώτον ἐκ τοῦ προοιμίου:

'Ἄέρα γαλανόπτερε καὶ μοσχοδοιλισμένε,
ὅπ' ἀγκαλιάζεις πατρικὰ τὴν γῆν αὐτὴν καὶ κάνεις
ὅλωλαμπραις ταῖς μέραις μας κι' ἀχνοδανθαις ταῖς νύχτες,
πάρε καὶ τὸ τραγούδης μου καὶ λάμπρυνε κ' ἐκεῖνο
καὶ σκόρπιός το σὲ βουνὰ καὶ δάσος κι' ἀκρογιάλια.
Κάμποι, ἀπ' τὴν ἀφάρητην ἐληγά λευκοπρασινισμένοι,
ταπεινοὶ βράχοι, ποῦ καιροὺς θυμίζετ' ἀκουσμένους,
δευθῆτε τὸ λαχταριστὸ κι' ἀκοῦστε τὸ μὲ πόνο·
κι' ἀντιλαλεῖτε τὸ σκοπό, κρατᾶτε μου τὸ ἵστο
ἀπ' ταῖς ὀχθαῖς κι' ἀπ' ταῖς σπηλαιᾶς, καλόθουλας Νεράτες.

Πλήρης δυνάμεως, ἀμιλλωμένη πρὸς τὰς παρ'
Ἡσιόδῳ καὶ Ὁθίδιῳ, εἶναι καὶ ἡ τῆς Γιγαντομαχίας περιγραφή:

Κι' ὁ "Ἄδης ὁ ἀμίλητος" ζηλεύει ποῦ τὸν βλέπει (τὸν "Ολυμπὸν μετὰ τὴν γέννησιν τῆς Αθηνᾶς") καὶ μέσ' ἐς τὰ μαῦρα Τάρταρα γοργὰ γεννοβολάει, κι' ἀπὸ τὰ Τάρταρα γοργὰ ἐς τὸν κόσμον ξεπετάει τοὺς Γίγαντας, κακὰ στοιχεῖα, τὸν κόσμον ν' ἀφανίσουν. Νυκτῶνες χώρα διόλκηρη τοῦ καθενὸς ὁ ἔσκιος καὶ τὰ θεωρατα βουνά μοιάζουν παιδίακα ἐμπρός των. "Ἐχουν κεφάλια ἀμέτρητα κι' ἐκατοστάδες χέρια· κι' ὅταν τὰ μύρια στόματα τ' ἀνοίγουν καὶ μουγκρίζουν, θαρρεῖς χιλιάδες δράκοντες, ταῦροι, λιοντάρες, λόνκοι μὲ μύριες κράζουν φωναῖς καὶ μιὰ φοῖβος ἀφίνουν. Ποτὲ τους; δὲν ἔτεκρπισαν ἐς τὸ νεῦμα τοῦ θεοῦ των μεσ' ἐς τὸ βαθὺν ὕκεανόν τέτοια φουρτοῦνα οἱ Ἀνέμοι· σὰν τέτοιο μαῦρο σιφωνα, σὰν τέτοιο ἀνεμοζήλη. Καὶ τὰ θηρία κουρνιάζουν δειλὰ δὲν περιστέρες, κερώνουν ἀπ' τὸν τρόπον τους ἡδολαῖς Νεράδες. "Σὰ νὰ τὰ πάτησε βαρύν ποδάρη ἀντερωμένου, κορτάρια κι' ἄνθη γέρνουνε, ξερὰ καὶ τάστρη ἀκόμα μεσοσθυμένα λαχταροῦν, σὰ λύχνοι δίχως λάδη. Σεισμὸς ἔσπασε, τὰ πέλαγα χωρίζονται καὶ φεύγουν, ἀνθυσσοὶ ἀνοίγονται, στεριάς πετιοῦνται φλογισμένας, κι' ὀλόκληρη ἡ ήλισθή, φωτιά, νερὸς καὶ γῆ κι' ἀέρας, ἥτια με τότε χωριστά σαρδὶ συγγρισμένα ἀπὸ τα χέρια τῶν θεῶν ἐς τὸν τόπο του καθένα, πάλι ἀνταμώνονται μαζὶ καὶ τυρλαμένα σμιγούν, πάλι τὸ χάος ἀπλαστο κι' ἀπάντεχο προθέλλει!

"Οση λαμπράδα ἡ Ἀθηνᾶ σκορπᾶ ψηλὰ ἐς τὰ οὐράνια τόση μαρτίλα οἱ Γίγαντες βαθειὰ ἐς τὴν κτίσιν ἀπλώνουν. Σ τὸν "Ολυμπὸν μὲ μάνητα τὰ μάτια τους ψύχουν καὶ λυσσασμένοι χύνονται: νὰ φτάσουν ἐς τὴν κορφὴ του. Θαρρεῖς ἡ Νύχτα βάλθεικε νὰ σένυση τὴν Ἡμέρα! Τ' ἀμετρα πλήθη τῶν θεῶν καὶ τοῦ "Ολυμπούν αὔκομα νοιώθουν γιὰ πρώτη καὶ στερνὴ φορὰ τὸν κρύο Φέδο. Κι' ὅση ζωὴ κι' ἀνὲ μέμενε. βαθειά, σκιεχτὰ κρυμμένη κρατάει κάθε ἀνάστασαν νὰ ἰδῃ τὶ θ' ἀπογένη. Κονιέταις ὁ μέγας "Ολυμπὸς· σὰ δέντρο καρπίσμενο ποῦ γιὰ νὰ ἔργη τὸν καρπὸ τὸ σειοῦν ἀπ' τὸν κορμὸ του. Καὶ σὸν αὐτὸν ποῦ θέλουνε κάτιψη Φηλὰ νὰ φτάσουν καὶ παιρίουν καὶ σωράζουν πέτρας τὴν μιὰ στὴν ἀλη, ἔτσι κι' οἱ Γίγαντες βουνά τὰ χέρια τους ἀδράχνουν, τὸ ἔνα 'καὶ τὸ ἔλιον ὡρμητικὰ σωριάζουν, ἀπιθώνουν, ἀσειστη, ἀλύγιστη, φρεκτή, πρωτακουσμένη σκάλα γιὰ ν' ἀνεβοῦν ἐς τὸν "Ολυμπὸν, ὅπο 'χει τὴν "Ροδώπη, τὸν Πίνδο καὶ τὸ Πήλιον γιὰ κάθε σησαλοπάτη. Τοῦ κάκου ὁ Παντοδύναμος τάστροπελία ρήγνει καὶ ντύνονται οἱ ἀθάντοις γιὰ νὰ τοὺς πολεμήσουν μ' ὅλη τὴν ἀρματωτικὰ καὶ μ' ὅλη τῶν τὴ δόξα. "Σὰν τὸ χαλάζ' οἱ κεραυνοὶ πέφτουν, ζεσποῦν· κι' ἔκεινοι χυμάνε φοβερώτεροι ἐς τῶν κεραυνῶν τὴ λάμψη!

"Ιδού καὶ ἀπόσπασμα τοῦ. Ε' σχματος: Τὸν τραγουδῶν οἱ ἀντίλαιοι κι' οἱ βρόντοι τῶν ἀρμάτων ζευγαρωμένοις ἀκούονται μέσ' ἐς τὸ γοργὸν σου διάδα. Περνᾶς, τὰ κάστρα τὰ Φηλὰ, τὰ σιδερογεισμένα σωράζονται, συντρίβονται, σὰν νά ἡταν γυαλένια, ἀνὲ ἔτυχε καὶ τὰ χτισαν τὰ χέρια τῶν ἀδίκων. Περνᾶς, καὶ χώραις ταπειναῖς, ἔσηματαις, μονάχαις θερεύουν κι' εἴναι ἀνίκηταις, φτάνει τὸ δίκηρο νὰ χουν ἀπλώνεις, τὴν ἀσπάδα σου καὶ τοὺς ἀποσκεπάζεις. Κι' ἐν ὃ κρατᾶς φαρμακερὸ κι' ἀλάθευτο κοινάρι, κι' ἐν φροστάζεις δούλους σου τὸ Θήνατο, τὸ Φέδο, ἔχεις πιστὴ συντρόπισσα τὴν σπλαγχνικὴν Εἰρήνη, κι' ἡ Νίκη ἐσέναν ἀκολουθεῖ μὲ τὴ Δικαιούσα. Περνᾶς συνάδονται οἱ λαοὶ 'καὶ τὰ καρπερὰ χωράφια, κι' οἱ βασιλιάδες κάθονται 'καὶ τὴ μέση σὰν πατέρες, καὶ διελαλούνε οἱ κήρυκες κι' ἀκούνε τὴ φωνὴ τους πεζοὶ καὶ καβαλλάρηδες καὶ βγαλούνται καὶ παλεύουν, κι' οἱ νεκταὶ περιφανα φοροῦνται καὶ τοὺς φτάνουν τίμια στεφνῖν 'ἀπ' τὰ κλαριά τῆς δάφνης καὶ τῆς λεύκης. Κι' οἱ μεγαλόφωνοι ποιηταί, γεμάτοι ἀπὸ τὸ φῶς σου, 'καὶ τὴν λύρα τὴν ἐφτάχορδη τὴ νίκη τους παινεύουν. Τὰ βώδια τὰ δουλικά τῆς γῆς τὰ σπλάχνα ὄργωνται κι' ακολουθῆ κατάκοπος ὁ ζευγολάτης ὅμως μιὰν ἀκριβήν ἐνθύμησι τὸν κόπο του ἀλαφώνει τὸν καρπερὸ κι' γυναικά του 'καὶ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του νὰ τὸν δροσίσῃ μὲ κρασὶ τὸ βράδυ διαν γυρίσῃ. Παρέκει γάμος γίνεται κι' ἀντίλασθούν φλογέραις

καὶ πᾶν ἐμπρός οἱ νιόνυφοι καὶ πίσω οἱ συμπεθέροι. "Σ τάμπελια πλούσια κάρεμονται τὰ κόκκινα σταφύλια· τρυγοῦν μὲ χάρη νιοὶ καὶ νιαῖς μὲ τὰ πλεχτὰ καλάθια· κι' ὅταν τελειώσῃ ὁ τρυγάνος, χοροί, χαραῖς ἀρχίζουν, καὶ λιγερόβρων παιδὶ πικρὸ τραγούδι λέει:

Δέει τὸ τραγούδι τὸ παληὸ τοῦ νιοῦ ποῦ πῆρ' ὁ Χάρος σὰ δροσερὸ τριεντάψυλο· τοῦ τρυγῆτ τὸ κάμμα. Περνᾶς κι' ἀνθρωπινάτερο τὸν ἄνθρωπο τὸν κάνεις, σὰν ἀστραφής, σὰν ἀνεμος παντοῦ ταράζεις, λάμπεις, τάστρα τὸ φῶς σου ἐξήλεψαν κι' οἱ ἀετοὶ τὸ πέταγμά σου!

'Εκ τοῦ Η'. σχματος ἀναγινώσκομεν τὸν

ὅρκον τῶν "Αθηναίων ἐφήβων": Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὅπλα αὐτὰ καὶ δὲν θὰ τὰ 'ντροπιάσω· καὶ μόνος, καὶ μὲ συντροφιά, κι' ἐδῶ, κι' ὅπου κι' ἂν λάχω θὰ πολεμήσω ακούραστα κι' ἀφρόντιστο θὰ πέσω, καὶ τὴ Πλαταίδα μιὲ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμμα· καὶ τὸν δικαίους θ' ἀγαπῶ καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους, θὰ κατατρέχω τὸν κακὸ, θὰ σφάζω τὸν προδότη, κι' ἀνίσως ψέματα μιλῶ, κολάστε με, θεοί μου!

Τοιοῦτο ὃν τὸ ποίημα, ἡ Ἐπιτροπὴ ὁμοφή- φως ἔκρινεν ἄξιον τοῦ στεφάνου τοῦ πρώτου τούτου Φιλαδελφίου ἀγῶνος ἄμα δ' ἐπαινεῖ τοὺς ποιητὰς τῶν Μεσκράν καὶ τῶν πλησίων καὶ τῶν Τραγουδιῶν ξενιτευμένου καὶ μετ' αὐτοὺς τὸν τοῦ Πειρατοῦ.

Οι κριταὶ

I. I. ΣΚΥΛΙΤΣΗΣ
Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

~~~~~*◆*~~~~~

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΩΝΟΣ

Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΗΣ

~~~~~●~~~~~

Z'.

Μετάβασις Παπουλάκη εἰς Λακωνίαν. — Χαρακτήρ τῶν κατοίκων. — Σπερματογία περὶ φρολογικῆς ἀφομοιώσεως. — Στασιαστικαὶ ἐπαγγελίαι. — Αἱ ἐκ "Ρωσίας Βοήθειαι. — Αἱ Ἀγγλικαὶ δυνάμεις εἰς τὴν Ὁχτώχον. — Αριθμὸς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Παπουλάκη καὶ ἐνθουσιασμὸς αὐτῶν. — Ο κλῆρος καὶ ὁ μέλλων Πατριάρχης. — Το ἐπιτίμιον τοῦ ἐπισκόπου. — Οι πρόκριτοι καὶ τὰ κεράσια. — Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ ἀνδραγαθήματά των. — Ο Λάκων καὶ ἡ σύζυγός του. — Η συνομιλία μετὰ τῆς Θεοτόκου καὶ ἡ ἀνάληψη. — Η διακοίνωσις τοῦ Παπουλάκη.

'Ο Χριστόφορος μετέβη εἰς τὸν νομὸν Λακωνίας κατ' Απρίλιον τοῦ 1852, ἀποβιβασθεὶς εἰς τὴν Μονεμβασίν καὶ περιελθὼν τὸ πρῶτον τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς. Εκεῖθεν ἤρχισε νὰ περιέρχηται τὰς ἀλλας τοῦ νομοῦ ἐπαρχίας καὶ μετ' ὀλίγον διλόκληρος ἡ μεσημβρινὴ καὶ ἡ δυτικὴ Λακωνία ἤτο ἀνάστατος ἐκ τοῦ κηρύγματός του. 'Επειδὴ δὲ ἡ τελευταῖς αὕτη περιοδεία του μεθ' ἡς ἐληγξε καὶ τὸ ὄχλος γωγικόν του στάδιον ὑπῆρξεν ἡ σημαντικωτάτη πασῶν καὶ ἐσχεν ἀποτελέσματα σοφαρώτατα, δέον νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐκτενέστερον εἰς τὰ καταύτην.

'Ο λόγος δι' ὃν τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοφόρου ἐνεποίησε τοιαύτην ἐντύπωσιν καὶ προύκάλεσε τοιοῦτον ἀνακρισμὸν ἐν Λακωνίᾳ εἰνε εὐεξήγη-